

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2963

Vragen van de leden **Smits** en **Jasper van Dijk** (beiden SP) aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *ROC's die leerlingen verplichten een extra bijdrage te betalen voor het volgen van een opleiding* (ingezonden 13 mei 2011).

Antwoord van minister **Van Bijsterveldt-Vliegenthart** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (ontvangen 24 juni 2011).

Vraag 1

Wat is uw oordeel over het artikel «ROC zet leerling onder druk vanwege extra bijdrage»?¹

Antwoord 1

Een ROC mag de deelnemer de toegang tot de opleiding niet weigeren omdat de extra vrijwillige bijdrage niet is betaald, ook niet als er een contract is overeengekomen over een vrijwillige bijdrage voor extra schoolkosten. Wettelijk is de deelnemer alleen verplicht het les- en cursusgeld te betalen. Het is de scholen in beginsel toegestaan een vrijwillige (niet-wettelijke) bijdrage te vragen van hun studenten. De hoogte en de aanwending ervan (extra voorzieningen en activiteiten, bijvoorbeeld niet-verplichte excursies) mag de school zelf bepalen. De student bepaalt op zijn beurt zelf of hij/zij van de extra voorzieningen en activiteiten gebruik wenst te maken. De betaling is alleen verplicht, indien de student ervoor getekend heeft. De school dient expliciet te wijzen op het niet-verplichte karakter van deze extra vrijwillige bijdrage. De school moet inzichtelijk maken waaraan de niet-wettelijke bijdrage wordt besteed zodat de deelnemer een onderbouwde afweging kan maken of hij/zij gebruik wenst te maken van de extra faciliteit die door de instelling wordt geboden en of hij/zij bereid is de door de instelling daarvoor gevraagde prijs te betalen.

De inschrijving voor een opleiding kan niet afhankelijk gesteld worden van andere geldelijke bijdragen dan het les- of cursusgeld (artikel 8.1.4 van de Wet Educatie Beroepsonderwijs). Na inschrijving moet een deelnemer gebruik kunnen maken van onderwijs- en examenvoorzieningen. Lesmateriaal hoort in principe niet betaald te worden via de niet-wettelijke bijdrage, omdat daarvoor de rijksbijdrage is bedoeld. De school kan wel eisen stellen aan de leermiddelen die de leerling behoort aan te schaffen en waarover de leerling

¹ de Volkskrant, 11 mei 2011.

dient te beschikken om de opleiding goed te kunnen volgen maar niet de afname via de school verplichten.

Boeken en specifiek voor de beroepsopleiding noodzakelijke leermiddelen zoals gereedschappen/werkkleding en dergelijke zijn dus wel voor rekening van de deelnemer. Dit is uitgewerkt in het servicedocument «vrijwillige bijdrage», dat in samenwerking tussen JOB en de MBO Raad in 2004 tot stand is gekomen is. Indien blijkt, dat een instelling toch het verplichte lesmateriaal bij deelnemers in rekening brengt, zal ik de desbetreffende instelling daarop aanspreken en indien nodig een bekostigingssanctie treffen. In de JOB-brochure over schoolkosten die met betrokkenheid van OCW tot stand is gekomen wordt voorts met voorbeelden aangegeven wat wel en wat niet onder de vrijwillige bijdrage mag vallen. Bijvoorbeeld software die de student alleen in de les nodig heeft, mag niet onder de vrijwillige bijdrage vallen. Ik ben me ervan bewust, dat sprake is van een grijs gebied en het niet altijd even duidelijk is welke leermiddelen voor rekening van de student zijn, welke voor rekening van de school en voor welke zaken de school een vrijwillige (niet-wettelijke) bijdrage kan vragen. Het grijze gebied gaat vooral over noodzakelijke leermiddelen die een school zelf hoort te verschaffen en leermiddelen die noodzakelijk zijn volgens de school maar een leerling zelf dient aan te schaffen.

Bij een verschil van mening over het innen van de niet-wettelijke bijdrage vind ik het inschakelen van een incassobureau een zeer zwaar middel om «het gelijk te halen»; evenmin vind ik een blokkade van de schoolpas geschikt. Eerst moeten andere mogelijkheden om een probleem tussen partijen in der minne te schikken zijn uitgeprobeerd. In het geval van het Horizoncollege hebben gesprekken plaatsgevonden tussen school, deelnemer en ouder, is uitleg gegeven over de extra schoolkosten en het conflict opgelost. Deze kosten worden nu alsnog door de deelnemer betaald.

Vraag 2

Deelt u de opvatting van de Voorzitter van de Jongeren Organisatie Beroeps- onderwijs (JOB) dat het weigeren van de toegang van leerlingen die een extra bijdrage bovenop het lesgeld niet betalen, zoals gebeurde bij het Horizon College, in strijd is met de wet?

Antwoord 2

Ja, het weigeren van de toegang van leerlingen die de extra vrijwillige bijdrage bovenop het lesgeld niet betalen, is in strijd met de wet.

Vraag 3

Staat u nog steeds achter uw antwoord op vragen van het lid Smits dat «de inschrijving van een opleiding niet afhankelijk gesteld kan worden van andere geldelijke bijdragen dan de les- en cursusgeld»?²

Antwoord 3

De inschrijving voor een opleiding kan niet afhankelijk gesteld worden van andere geldelijke bijdragen dan het les- of cursusgeld (artikel 8.1.4 van de WEB).

Vraag 4

In hoeverre mogen kosten voor bloemen bij een mbo-opleiding bloemschikken verplicht worden doorberekend aan studenten?

Antwoord 4

Leermiddelen, zoals studieboeken, werkkleding, gereedschappen en dergelijke die noodzakelijk zijn voor het volgen van de gekozen beroepsopleiding en eigendom worden van de deelnemer zijn voor rekening van de deelnemer. De school kan wel eisen stellen aan de leermiddelen die de leerling behoort aan te schaffen en waarover de leerling dient te beschikken om de opleiding goed te kunnen volgen maar niet de afname via de school verplichten (denk bijvoorbeeld aan veiligheidsschoenen, leerboeken en dergelijke) Lesmateriaal hoort in principe niet bij de student in rekening te worden gebracht omdat daarvoor de rijksbijdrage is bedoeld. Sommige opleidingen krijgen een hogere rijksbijdrage vanwege de hogere opleidingskosten.

² Algemeen overleg Actieplan mbo 2011–2015, 20 april 2011 (Kamerstuk 31 524, nr. 88).

Ingrediënten en materialen die tijdens de beroepsopleiding verwerkt worden horen in principe niet in rekening te worden gebracht bij de deelnemer. De school hoort in alle gevallen transparant te zijn vóór aanvang van de opleiding ten aanzien van welke noodzakelijke kosten een deelnemer moet maken voor het kunnen volgen van de beroepsopleiding en welke vrijwillige (niet-wettelijke) bijdrage gevraagd wordt.

Ik ben me ervan bewust, dat sprake is van een grijs gebied en het niet altijd even duidelijk is welke leermiddelen voor rekening van de student zijn, welke voor rekening van de school en voor welke zaken de school een vrijwillige (niet-wettelijke) bijdrage kan vragen. Het grijze gebied gaat vooral over noodzakelijke leermiddelen die een school zelf hoort te verschaffen en leermiddelen die noodzakelijk zijn volgens de school maar een leerling zelf dient aan te schaffen..

Ik zal JOB en de MBO Raad nadrukkelijk uitnodigen om nog dit najaar een geactualiseerd servicedocument op te stellen en ik zal de bve-instellingen per brief in kennis stellen van dit servicedocument.

Vraag 5

In hoeverre mogen de kosten voor ingrediënten bij een mbo-koksopleiding verplicht worden doorberekend aan studenten?

Antwoord 5

Zie het antwoord op vraag 4. Lesmateriaal hoort in principe niet via een niet-wettelijke bijdrage bij de student in rekening te worden gebracht, omdat daarvoor de rijksbijdrage is bedoeld.

Vraag 6

In hoeverre mogen de kosten voor software bij een mbo-opleiding juridische dienstverlening verplicht worden doorberekend aan studenten?

Antwoord 6

De school mag een vrijwillige bijdrage vragen voor software licenties wanneer de student buiten de les om hiervan ook gebruik kan maken, anders niet.

Vraag 7

Deelt u de mening dat het onzinnig is dat het Horizon College uitzoekt of het woordje «verplicht» mag worden gebruikt wanneer de instelling schrijft of spreekt over extra schoolkosten, aangezien de wet stelt dat extra kosten bovenop het lesgeld nooit verplicht mogen worden gesteld?

Antwoord 7

Ja. Lesmateriaal hoort in principe niet via een niet-wettelijke bijdrage bij de student in rekening te worden gebracht omdat daarvoor de rijksbijdrage is bedoeld. De toegang tot de opleiding is alleen afhankelijk van les- of cursusgeld.

Vraag 8

Bent u bereid op korte termijn het Horizon College stevig aan te spreken, zodat zij extra schoolkosten niet meer verplichten? Zo nee, waarom niet? Zo ja, kunt u de Kamer op de hoogte houden van de uitkomsten van dit gesprek?

Antwoord 8

De onderwijsinspectie is meteen in actie gekomen en zij heeft contact gehad met het Horizoncollege.

Het Horizoncollege heeft uitleg gegeven over de gang van zaken. Inmiddels heeft het Horizoncollege de blokkade op de toegangspas ongedaan gemaakt en deelnemer en ouder uitleg gegeven over de extra schoolkosten. Het conflict is hiermee opgelost en de extra schoolkosten worden alsnog door de deelnemer betaald.

Ik zal JOB en MBO Raad vragen deze casus mee te nemen in de uitwerking van het servicedocument.

Vraag 9

Bent u bereid op korte termijn in gesprek te gaan met de MBO Raad, met als inzet dat zij aan alle ROC's duidelijk maken dat het verplichten van extra schoolkosten bovenop het lesgeld uit den boze is? Zo nee, waarom niet? Zo ja, kunt u de Kamer op de hoogte houden van de uitkomsten van dit gesprek?

Antwoord 9

Ik zal JOB en de MBO Raad nadrukkelijk uitnodigen om nog dit najaar een geactualiseerd servicedocument op te stellen. Zodra dit gereed is zal ik de instellingen een brief sturen met het servicedocument als bijlage en hun verzoeken om deze leidraad te volgen. Als in de sfeer van voorlichting alle mogelijkheden zijn benut en er toch nog teveel klachten komen, zal ik over een jaar in overleg met JOB en de Onderwijsinspectie bezien of aanscherping van de WEB artikel 8.1.4. *Onderwijsbijdragen* kan bijdragen aan transparantie en betere naleving.

Vraag 10

Wat voor sancties heeft u indien scholen extra schoolkosten verplicht stellen of zelfs incassobureaus inzetten? Deelt u de mening dat de inzet van een incassobureau in deze kwestie buiten alle proporties is?

Antwoord 10

De inspectie kan een bekostigingssanctie opleggen als de school een verplichte bijdrage vraagt aan de leerling voor de inschrijving anders dan les- en cursusgeld. Als het om een vrijwillige bijdrage gaat die tussen beide partijen overeen is gekomen, dan is voldaan aan de wetgeving en kan sanctie volgen.

Bij een verschil van mening over het innen van de niet-wettelijke bijdrage vind ik het inschakelen van een incassobureau een zeer zwaar middel voor de instelling om (zonder tussenkomst van de rechter) «haar gelijk te halen». Eerst moeten andere mogelijkheden om een probleem tussen partijen in der minne te schikken, zijn uitgeprobeerd.

Het is echter niet aan mij om inning van het overeengekomen bedrag via een deurwaarder of een incassobureau te verbieden indien de deelnemer heeft ingestemd met de betaling voor het gebruik van de extra faciliteiten. De niet-wettelijke bijdrage betreft immers een contractuele aangelegenheid die valt onder het burgerlijk recht. Derhalve heeft een instelling, als ultimum remedium, de mogelijkheid een deurwaarder of incassobureau in te schakelen.

Vraag 11

Bent u bereid de onderwijsinspectie een onderzoek te laten verrichten naar het onterecht verplicht stellen van schoolkosten, zoals eerder is gedaan in het voortgezet onderwijs?³ Zo nee, waarom niet?

Antwoord 11

De problemen zijn in grote lijnen bekend. Ik wil nu allereerst inzetten op meer transparantie in wat nu wel /niet mag zowel voor de studenten en hun ouders als voor de mbo-instellingen en ook de studentenraden de ruimte geven om hun stem te laten horen. Met name waar het de ict-ontwikkelingen betreft is actualisatie van het servicedocument nodig. Daarnaast is ook commitment nodig van alle mbo-instellingen om overeenkomstig dit servicedocument te handelen.

Toelichting:

Deze vragen dienen ter aanvulling op eerdere vragen terzake van het lid Beertema (PVV), ingezonden 13 mei 2011 (vraagnummer 2011Z09852).

³ Onderwijsinspectie, april 2010.